

STORTINGET

Innst. 496 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 111 L (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven)

Til Stortinget

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til en ny folkehøgskolelov. Den nye loven vil erstatte gjeldende folkehøgskolelov.

Lovforslaget bygger på folkehøgskoleutvalgets utredning i NOU 2022:16 En folkehøgskole for alle – Vilkår for økt kvalitet og mangfold i folkehøgskolene.

Formålet med den nye loven er å få en oppdatert folkehøgskolelov som er bedre tilpasset samfunnet i dag, og som kan ruste folkehøgskolene for fremtiden, gjennom rammebetingelser som legger til rette for økt kvalitet og mangfold.

Departementet foreslår i proposisjonen å stille tydeligere kriterier for godkjenning av nye folkehøgskoler. Kriteriene det skal legges vekt på ved godkjenning av nye skoler, skal særlig gi bedre forutsigbarhet for søkerne, sørge for lokal forankring, tilknytning til lokalt nærings-, arbeids- og kulturliv, og bidra til økt kvalitet og mangfold i sektoren.

Departementet skriver at det er et mål å sikre god kvalitet på folkehøgskolenes virksomhet, og at folkehøgskolene driver profesjonelt innenfor forutsigbare rammer. Folkehøgskolene mottar et betydelig offentlig tilskudd som skal komme elevene til gode. Det er derfor sentralt at folkehøgskolene driver godt med klare ansvarsforhold og åpenhet om driften. Departementet fo-

reslår derfor nye krav til skolenes virksomhet, blant annet krav om at folkehøgskoler skal være registrert i Enhetsregisteret med eget organisasjonsnummer, utvide krav til styret ved skolene og at nye skoler som godkjennes etter loven, skal være organisert som aksjeselskap eller stiftelse.

For å legge til rette for en folkehøgskolesektor som er åpen for alle, uavhengig av funksjonsnedsettelse, familieøkonomi og skolebakgrunn, foreslår departementet at en del av formålet med folkehøgskolen skal være å bidra til mangfold og at folkehøgskolen skal være åpen for alle. Departementet foreslår også nye regler som skal sikre at studiereiser som gjennomføres, har et pedagogisk formål.

Departementet foreslår å presisere i loven at kravet til eksamensfrihet ikke er til hinder for at skoler som ønsker det, kan legge til rette for at folkehøgskoleelever tar videregående opplæring i fag som en del av kursopplegget.

Departementet mener det er behov for tydeligere krav til folkehøgskolene om å utarbeide opptaksregler med kriterier for opptak ved prioritering av søkere i situasjoner hvor det er flere søkere enn det skolen har kapasitet til, samt krav om at skolene har skoleregler som inneholder elevenes rettigheter og plikter. Departementet foreslår også tydeligere regler om i hvilke tilfeller skolene kan benytte reaksjoner som bortvisning og utvisning.

Komiteens behandling

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på stortinget.no.

Komiteen sendte brev til kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun med enkelte spørsmål knyttet til lovforslaget. Kunnskapsministerens svar av 15. mai 2025 følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjersti Bjørnstad og Kjerstin Wøyen Funderud, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, visertil proposisjonen, som omhandler den nye loven om folkehøgskoler, som skal erstatte den tidligere loven fra 2002 om folkehøgskoler. Komiteen anerkjenner viktigheten av å oppdatere lovverket for folkehøgskolene for å sikre økt kvalitet og mangfold i tilbudet.

Komiteen mener lovproposisjonen på en god måte rammer inn skoleslagets særegenhet, skoleslagets viktige historiske opprinnelse og hvilke utfordringer og muligheter skoleslaget står overfor i dag.

Komiteen støtter at lovforslaget tydeliggjør at folkehøgskolene fortsatt skal være et fritt og autonomt supplement til det formelle utdanningssystemet, der internatet er en integrert del av læringsarenaen.

Komiteen viser til at lovforslaget bygger på den samfunnsrollen folkehøgskolene har hatt historisk, samtidig som den nye formålsparagrafen gir rom for folkehøgskolene til å fortsatt gi hver enkelt elev mulighet til å oppleve mestring, sosial tilhørighet og personlig utvikling.

Komiteen vil særlig fremheve to viktige satsingsområder for folkehøgskolene i årene framover:

1. Videreutvikle sin rolle som en del av det demokratiske fundamentet i Norge
2. Bidra til å redusere utenforskap. Folkehøgskolene har gjennom sin egenart gode forutsetninger for å inkludere unge som har falt utenfor arbeid og utdanning, eller som står i fare for å gjøre det.

Komiteen støtter departementets overordnede mål om å sikre god kvalitet på folkehøgskolenes virksomhet, og at folkehøgskolene driver profesjonelt innenfor forutsigbare rammer.

Komiteen støtter departementets målsetting om at nytt regelverk skal være forutsigbart og sikre likebehandling og transparens i sektoren.

Komiteen er opptatt av at folkehøgskolene skal være et attraktivt og tilgjengelig tilbud for alle som øns-

ker det, primært rettet mot unge voksne. Komiteen ønsker en folkehøgskolesektor som er åpen for alle, uavhengig av funksjonsnedsettelse, familieøkonomi og skolebakgrunn. Komiteen er enig i at en del av formålet med folkehøgskolen skal være å bidra til mangfold og at folkehøgskolen skal være åpen for alle.

Komiteen har merket seg at flere av høringsinnspillene peker på at personer med funksjonsnedsettelse ekskluderes fra mange skoler grunnet manglende universell utforming, og at det savnes en mer offensiv politikk for å sikre likestilt deltakelse.

Når det gjelder lovbestemmelser som ikke er omtalt i denne innstillingen, viser komiteen til proposisjonen og har ingen merknader.

Komiteen merker seg at Folkehøgskolerådet i sitt høringsinnspill til komiteen skriver at:

«Folkehøgskolene er geografisk vidt fordelt over det meste av landet og Folkehøgskolerådet mener derfor at sektoren kunne tatt et enda større samfunnsansvar dersom ordningen med kurs av kortere varighet også omfattet flere grupper enn ungdommer.»

Komiteen mener innspillet er viktig blant annet fordi 1/3 av de som velger folkehøgskole, ikke har fullført videregående skole. I den sammenheng mener komiteen at det er viktig at det utforskes hvilken rolle folkehøgskolene kan spille i inkludering av unge i utenforskap, og at det legges godt til rette for fleksible utdanningsløp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, mener at folkehøgskoler er et viktig supplement til det formelle utdanningssystemet. Folkehøgskolene tilbyr et mangfoldig spenn i fag- og kurstilbud over hele landet, og gir mange elever ny lærelyst og motivasjon, samt ferdigheter og viktige erfaringer for livet. Videre bidrar flere folkehøgskoler til at elevene får et nødvendig miljøskifte, og nye impulser og modnes som individ og sammen som elevgruppe. Flertallet mener at folkehøgskoler må sikres forutsigbare rammer.

Flertallet ønsker økt aktivitet og rekruttering til folkehøgskolene som skoleslag og mener de tilfører noe viktig til dannelse for elevene som velger å gå folkehøgskole. Flertallet mener det er behov for å oppdatere og utvikle lovverket og rammer for å styrke folkehøgskolenes posisjon. Flertallet er derfor tilfreds med lovproposisjonen som nå er til behandling.

Flertallet merker seg de skriftlige innspillene som har kommet, og at flere av høringsinstansene i hovedsak støtter lovproposisjonen. Flertallet merker seg blant annet Folkehøgskolerådet, som mener lovproposisjonen på en god måte viser hvilke utfordringer og muligheter skoleslaget står overfor i dag, samt er tilfreds

med forslag til ny formålsparagraf. Videre merker fle rtallet seg at Skolelederforbundet trekker frem sin støtte til ambisjonen om profesjonalisering og tydeliggjøring av ansvar i folkehøgskolesektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet mener lovforslaget har truffet godt i balansen mellom behovet for å styre og samtidig gi folkehøgskolene tillit og frihet til å utvikle skoleslaget ut fra egen historiske tradisjon. Disse medlemmer mener de foreslåtte endringene i stort vil bidra til å styrke både profesjonaliteten og kvaliteten i sektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre slutter seg i hovedsak til regjeringens forslag til ny lov om folkehøgskolen og mener forslaget fra regjeringen tar opp utfordringene folkehøgskolene har i dag, og rollen de spiller, på en i hovedsak god måte.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av tydeliggjøringen av at folkehøgskolene fortsatt skal være et fritt og autonomt supplement til det formelle utdanningssystemet, slik folkehøgskolene har vært siden etableringen for mer enn 160 år siden. Disse medlemmer mener at folkehøgskolene gjennom sin pedagogiske tilnærming med vekt på tillit og fellesskap bidrar til å legge grunnlaget for bevisste samfunnsborgere, og at det derfor er viktig at forslag til ny formålsparagraf gir rom for folkehøgskolene til å fortsatt gi hver enkelt elev mulighet til å utvikle seg og bidra til å løse samfunnsoppgaver vi som fellesskap møter i framtiden.

Komiteens medlemmer fra Høyre understreker at folkehøgskolene er en verdifull del av det norske utdanningssystemet, som bidrar til mangfold og valgfrihet for unge. Disse medlemmer fremhever folkehøgskolenes unike rolle i personlig utvikling, modning og refleksjon, og folkehøgskolenes positive effekter på motivasjon og gjennomføring av videre utdanning.

Disse medlemmer viser til regjeringen Solbergs støtte til folkehøgskolesektoren, blant annet gjennom etableringen av Sjøholt folkehøgskole, som hjelper ungdom tilbake i utdanningsløpet. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre gode og forutsigbare rammevilkår for folkehøgskolene, slik at de kan fortsette å tilby utdanning av høy kvalitet og et mangfold av tilbud.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet slutter seg i hovedsak til regjeringens forslag til ny lov om folkehøgskolen og mener forslaget fra regjeringen tar opp utfordringene folkehøgskolene har i dag, og rollen de spiller, på en god måte.

Folkehøgskolene er en viktig del av det norske utdanningslandskapet, og det er av stor betydning at den nye loven gir rom for å ivareta og utvikle folkehøgskole-

nes posisjon som et særskilt og frittstående supplement til resten av utdanningssystemet. Disse medlemmer mener folkehøgskolene fortsatt skal være et skoleslag fritt for karakterer og eksamen, og der skolene utfordrer hele mennesket gjennom sin frie pedagogiske tilnærming.

Historisk har folkehøgskolene hatt en viktig samfunnsrolle, og gjennom sin pedagogiske tilnærming med vekt på tillit og fellesskap har de bidratt til å legge grunnlaget for bevisste samfunnsborgere som en del av det demokratiske fundamentet i Norge. Disse medlemmer anser at det å styrke fellesskapet og demokratiforståelsen blant unge om mulig er viktigere enn noen gang, slik Folkehøgskolerådet også fremhever i sitt høringsinnspill med følgende sitat fra Totalberedskapsmeldingen:

«En viktig del av dette er å skape bevissthet om hva et demokrati er nasjonalt og internasjonalt, og å bidra til en motstandsdyktig befolkning med kunnskap, vilje og mot til å stå opp for demokratiske verdier. Dette er ikke minst viktig i en tid der skillet mellom sant og usant kan bli mindre tydelig, og hvor forsøk på manipulasjon og påvirkning er en del av utfordringsbildet. Uten demokratisk bevissthet vil evnen til å stå opp for demokratiske verdier kunne svekkes, og aktører som ønsker å undergrave tillit og demokrati vil ha større mulighet for å lykkes.»

Disse medlemmer er opptatt av at folkehøgskolene fortsatt skal kunne tilby en unik læringsarena hvor unge mennesker kan utvikle seg både faglig og personlig i et trygt og inkluderende miljø som gir rom for kreativitet, refleksjon og danning.

Disse medlemmer mener folkehøgskolene spiller en avgjørende rolle i å gi ungdommer muligheten til å utforske sine interesser og talenter uten presset fra karakterer og eksamener. Dette er i tråd med Senterpartiets politikk om å fremme en skole som ser hele mennesket og ikke bare de akademiske prestasjonene.

Disse medlemmer støtter tiltak som kan styrke folkehøgskolenes posisjon og sikre deres fremtidige drift. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre tilstrekkelig finansiering og rammevilkår som gjør det mulig for folkehøgskolene å fortsette sitt viktige arbeid med å utdanne og danne unge mennesker over hele landet. Disse medlemmer ser også verdien i å opprettholde og videreutvikle folkehøgskolene som en desentralisert utdanningsform som kan bidra til å styrke lokal-samfunnene.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til at folkehøgskolene mottar et betydelig offentlig tilskudd. Det er derfor sentralt at folkehøgskolene driver godt, med klare ansvarsforhold og åpenhet om driften. Dette medlemmer er positiv til at det presiseres i loven at kravet om eksamensfrihet ikke er til hinder for at skoler kan legge til rette for at folkehøy-

skoleelever tar videregående opplæring i fag som en del av kursopplegget.

Dette medlem vil understreke viktigheten av en mer hensiktsmessig og bedre prioritering på hele utdannelsesfeltet. Ressursene må i større grad gå til utdanningsretninger som bidrar til å dekke samfunnet og næringslivets udekkede behov for kompetanse. Dette medlem mener folkehøgskolene har en positiv rolle som et supplement til andre utdanningstilbud, og at de bidrar til mangfold og valgfrihet, men vil samtidig understreke at andre utdanningstilbud bør prioriteres.

Dette medlem mener at forslaget til ny lov gir et godt og oppdatert regelverk for folkehøgskolene, og støtter proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at samfunnet blir bedre av å ha ulike skole- og utdanningstilbud, som legger til rette for varierte muligheter i hele landet. Folkehøgskolene har lang tradisjon i Norge, og har over mange år måttet endre og utvikle seg i tråd med samfunnsutviklingen. Folkehøgskolene i dag fremstår som et utmerket supplement til det formelle utdanningssystemet, og vil også i fremtiden spille en viktig rolle. Det er viktig at folkehøgskolene holder en høy kvalitet og har en tilgjengelighet slik at alle som ønsker det, kan søke seg inn. Ikke minst er universell utforming av lokaler nødvendig, slik at ikke fysiske barrierer holder motivert unge utenfor. Disse medlemmer vil i den forbindelse nevne planene om opprettelse av en egen folkehøgskole for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Nordland (Sjunkhatten). Dette ville kunne gi et tilbud til en gruppe som ofte faller utenfor.

Komiteens medlem fra Rødt mener at folkehøgskolene er et viktig tilbud for unge som vurderer noe annet enn jobb eller videre utdanning. Folkehøgskolene er en arena for å utvikle sosiale evner og samarbeid, så vel som personlig utvikling. Et år på folkehøgskole er for mange avgjørende for å hindre at man faller utenfor, og at man får venner og større sosialt nettverk inn i voksenlivet.

Dette medlem er bekymret for liten grad av universell utforming ved en stor andel av landets folkehøgskoler. Dette medlem ønsker derfor at skolene skal ha et særlig fokus på å legge til rette for personer med funksjonsnedsettelse, slik at også denne gruppen har en reell mulighet til å søke seg inn på den skolen de selv ønsker, uavhengig av funksjonsnivå.

Formål og lovens anvendelsesområde

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til høringsinnspillene, som i all hovedsak støtter regjeringens forslag til lovendringer. Det at man tydeliggjør i for-

målsparagrafen at hver skole har ansvar for å fastsette sitt verdigrunnlag, og at man presiserer godkjenningsbestemmelsen, i tillegg til at man får lovfestet elevenes tilgang til nasjonalt elevombud, er endringer som støttes fullt ut.

Godkjenning av folkehøgskoler

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er skeptiske til at det i forslaget fra regjeringen er en forutsetning at vertskommunen og vertsfylket må støtte en søknad om godkjenning av en skole, før departementet kan fatte vedtak om godkjenning, og disse medlemmer er bekymret for at dette vil kunne føre til en høyere barriere for å etablere nye folkehøgskoletilbud.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet støtter forslaget til § 3. Disse medlemmer er enige i at det skal være departementet som godkjenner en skole for oppstart, men at det er opp til Stortinget å vurdere om det er rom for å bevilge midler til oppstart og vurdere hvilke prosjekter dette skal gjelde. Disse medlemmer støtter forslaget om å offentliggjøre de årlige søknadene om nye folkehøgskoleprosjekt, da dette vil ivareta hensynet til transparens og være til nytte i Stortingets vurderinger.

Statstilskudd

Komiteen viser til at folkehøgskolene mottar et betydelig offentlig tilskudd som skal komme elevene til gode. Komiteen støtter at det i de nye lovbestemmelsene stilles strengere krav til at folkehøgskolene driver godt med klare ansvarsforhold og åpenhet om driften.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at forutsigbarhet og tilstrekkelig kostnadsdekning er en viktig forutsetning for å kunne starte, drive og opprettholde folkehøgskoletilbud. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at tilskuddselementene må kunne være fleksible og ikke angis som en fast prosentandel av rammetilskuddet, og at tilskuddselementene har vært justert i forhold til renteutviklingen tidligere. Disse medlemmer vil understreke at mange folkehøgskoler er enkeltstående enheter og er sårbare for kostnadssvingninger. Det er etter disse medlemmers syn viktig å hensynta sårbarheten i utforming av tilskuddssystemet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er bra med rammebevilgning, men har merket seg innspillet fra Folkehøgskolerådet og Virke om at tilskuddselementene må kunne være fleksible og ikke angis som en fast prosentandel av rammetilskuddet. Det vises til at gjeldende praksis har vært en justering i forhold til renteutviklingen, og at det har vært en

god løsning. Disse medlemmer forutsetter at en formålstjenlig fleksibilitet i tilskuddselementene ivaretas i forskriften.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt merker seg at flere av høringsinstansene er opptatt av forutsigbare økonomiske rammer, og i det er opptatt av at tilskuddsreglementene omtalt i ny § 4 må være fleksible, og ikke angis som en fast prosentandel av rammetilskuddet.

Folkehøgskolenes kurs

Komiteen viser til at folkehøgskolene tradisjonelt har hatt et ansvar for ulike grupper som kan oppleve utenforskap. Komiteen har merket seg at Folkehøgskolerådet i sitt hørings svar mener sektoren kunne tatt et enda større samfunnsansvar dersom ordningen med kurs av kortere varighet også omfatter flere grupper enn ungdommer.

Komiteen slutter seg til forslaget til ny § 14, men er opptatt av at innretningen av kursordninger som departementet kan gi forskrift om, ivaretar elevenes behov på best mulig måte. Komiteen har merket seg høringsinnspillet fra Folkehøgskolerådet, som ber om at det legges til rette for fleksible løsninger, for eksempel der et kurs på 16,5 uker kan inngå som en del av et 33 ukers kurs. Det vises til at dette kan være en rasjonell, fleksibel og inkluderende løsning for unge som har falt utenfor skole eller arbeidsliv.

Bo- og læringsmiljø

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ser at det er mange unge med ulike funksjonsvariasjoner som sliter med å få den tilrettelegging og bistand de trenger for å kunne gå på folkehøyskole. Når folkehøgskolene er en skoleform som passer for mange, så er det viktig at man legger til rette med universelt utformede bygg. Her er det stort etterslep i dag.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en endring i folkehøyskoleloven hvor det stilles krav om universell utforming av bygg for godkjenning av nye folkehøyskoler.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en tidsfrist for når folkehøyskolene skal være universelt utformet, og tiltak som kan innføres for å oppnå dette.»

Elevenes rettigheter

Komiteen støtter forslaget om innføring av et nasjonalt elevombud. Komiteen er opptatt av at folkehøgskoleelevenes rettigheter og plikter blir ivaretatt på best mulig måte, og mener det er viktig at alle folkehøgskoleelever skal kunne få råd og veiledning av et uavhengig ombud i saker knyttet til folkehøgskoleoppholdet.

Kvalitetsutvikling

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det bør være en likebehandling av krav til kvalitetssikring av folkehøgskoler, uavhengig av om de drives i offentlig regi eller ikke. Kommunale og fylkeskommunale folkehøgskoler bør ha tilsvarende rapporteringskrav og bidra med informasjon om kvalitet og læringspunkter fra egen drift, på lik linje med andre folkehøgskoler. Disse medlemmer mener derfor at man bør stryke § 13 andre ledd andre punktum, som lyder: «Første punktum gjelder ikke for kommunale eller fylkeskommunale skoler».

Disse medlemmer vil derfor stemme mot forslaget til folkehøgskoleloven § 13 andre ledd andre punktum.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en endring i folkehøyskoleloven hvor det stilles krav om universell utforming av bygg for godkjenning av nye folkehøyskoler.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en tidsfrist for når folkehøyskolene skal være universelt utformet, og tiltak som kan innføres for å oppnå dette.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité, med unntak av forslaget til § 13 andre ledd andre punktum, som fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven)

Kapittel 1 Formål og anvendelsesområde

§ 1 Formål

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøgskoler i Norge.

Folkehøgskolen skal fremme allmenndanning, folkelig opplysning, aktivt medborgerskap og menneskeverd. Folkehøgskolen skal bidra til mangfold og være åpen for alle. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette sitt verdigrunnlag innenfor denne rammen.

§ 2 Lovens anvendelse for Svalbard

Loven gjelder også for Svalbard.

Kapittel 2 Godkjenning og statstilskudd

§ 3 Godkjenning av folkehøgskoler

Departementet kan godkjenne en skole for tilskudd.

Vertskommunen og vertsfylket må støtte en søknad om godkjenning av en skole før departementet kan fatte vedtak om godkjenning. Første punktum gjelder ikke søknad om godkjenning av en kommunal eller fylkeskommunal skole.

Dersom driften etter loven blir nedlagt, faller godkjenningen bort.

Departementet kan gi forskrift om frister i forbindelse med søknad om godkjenning.

§ 4 Tilskuddsmodell

Tilskuddsmodellen skal bestå av basistilskudd, tilskudd per elev og tilskudd til rentebetaling.

Departementet skal gi forskrift om offentlige tilskudd til godkjente folkehøgskoler. Tilskuddet justeres årlig i takt med kostnadsutviklingen.

§ 5 Krav til bruken av offentlige tilskudd og elevbetalinger

Alle offentlige tilskudd og elevbetalinger skal komme elevene til gode. Dette innebærer blant annet at skolen ikke kan

- gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eierne eller deres nærstående, verken når skolen er i drift, eller om driften blir nedlagt
- pådra seg kostnader i form av leieutgifter for eiendom eller lokale som tilhører skolens eiere eller deres nærstående, eller på annen måte pådra seg kostnader som kan innebære at alle offentlige tilskudd eller elevbetalinger ikke kommer elevene til gode.

Ved opphør av skoledriften kan departementet kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra det offentlige tilskuddet.

§ 6 Elevtall

Skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år.

Kapittel 3 Organisering, ledelse og personale

§ 7 Folkehøgskolens organisering

Folkehøgskole skal være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter § 3, kan bruke navnet folkehøgskole.

Skoler skal være registrert med eget organisasjonsnummer i Enhetsregisteret.

Skoler som godkjennes etter § 3, skal være aksjeselskap etter aksjeloven eller stiftelser etter stiftelsesloven.

Andre og tredje ledd gjelder ikke for kommunale og fylkeskommunale skoler.

§ 8 Styret

Folkehøgskolen skal ha et styre som er det øverste ansvarlige organet. Eieren av skolen fastsetter sammensetningen av styret.

Elever og ansatte skal være sikret representasjon i styret og skal selv velge sine representanter. Representantene skal ha tale-, forslags- og stemmerett på styremøtene.

Et mindretall i styret kan klage på vedtak i styret. I saker som gjelder skolens verdigrunnlag, er skoleeier klageinstans, og i forvaltningssaker er departementet klageinstans. Reglene i forvaltningsloven kap. IV, V og VI gjelder ved klagebehandlingen.

§ 9 Styrets ansvar

Styret har ansvar for at skolen drives i samsvar med lover og forskrifter.

Styret skal

- sørge for at elevene får det kurstilbudet som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen
- sørge for at vilkår for offentlige tilskudd oppfylles
- fastsette opptaks- og skoleregler
- etablere et organ for behandling av saker om brudd på skolereglene
- etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak for å sikre at krav fastsatt i eller med hjemmel i denne loven oppfylles (internkontroll)
- sørge for et system for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling og for at dette systemet er forsvarlig og tilpasset skolens egenart og aktiviteter
- ansette rektor og sørge for at skolens ansatte har riktig kompetanse
- sørge for at skolen har et elevråd, og utover dette fastsette hvilke råd og organer som er nødvendige for å sikre demokratiske rettigheter og forsvarlig drift
- være åpent om arbeidet sitt

- j. før oppstart av skoleåret fatte vedtak om at det er forsvarlig å starte opp et nytt skoleår, og gjøre vedtaket offentlig tilgjengelig
- k. fastsette størrelsen på elevbetalingen.
Andre ledd bokstav e gjelder ikke for kommunale og fylkeskommunale skoler.

§ 10 Rektor

Skolen skal ha en rektor som er pedagogisk og administrativt ansvarlig leder.

§ 11 Elevombud

Elevene skal ha tilgang til et nasjonalt elevombud.

Elevombudet skal gi elever råd og veiledning i saker knyttet til elevsituasjonen. Elevombudet kan ikke instrueres i sitt virke.

Departementet ansetter elevombudet på åremål for en periode på fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

Forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder for elevombudet, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g.

§ 12 Politiattest og forbud mot ansettelse

Den som skal ansettes fast eller midlertidig ved en folkehøgskole, skal legge fram politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige, skal ikke ansettes fast eller midlertidig i slike skoler. I andre tilfeller må konsekvensene av merknader på politiattesten vurderes konkret.

Kapittel 4 Kurs, bo- og læringsmiljøet, opptak, skole-regler og reaksjoner ved brudd på skolereglene mv.

§ 13 Kvalitetssikring og rapportering

Folkehøgskolen skal utarbeide en prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling. Skolen skal utarbeide en årlig selvevalueringsrapport som skal være offentlig tilgjengelig. Ansatte og elever skal medvirke i arbeidet med kvalitetssikring.

Skolen skal utarbeide en årsrapport som skal være offentlig tilgjengelig. Første punktum gjelder ikke for kommunale eller fylkeskommunale skoler. Departementet kan gi forskrift om årsrapporten, blant annet om krav til innholdet i rapporten og hvordan den skal utformes.

§ 14 Kurs

Folkehøgskolen skal være eksamensfri. Skoler kan likevel legge til rette for at elever kan ta videregående opplæring i fag som en del av kursopplegget.

Skolen skal ha et internat som en integrert del av læringsprogrammet. Departementet kan gi forskrift om hvor stor andel av elevene som skal bo på internat.

Skolen skal ha kurs som varer minimum 16,5 uker. Skolen skal utarbeide en kursplan for hvert kurs som skal inneholde en beskrivelse av kurset opp mot formålet med folkehøgskole, jf. § 1 andre ledd. Kursplanen skal være offentlig tilgjengelig. Departementet kan gi forskrift om kursordninger.

Studiereiser med overnatting som gjennomføres som en del av et kurs, skal settes inn i en pedagogisk sammenheng. For- og etterarbeid til en studiereise skal gjennomføres ved skolen. Departementet kan gi forskrift om lengde på studiereiser.

Skolen skal utarbeide dokumentasjon over elevenes læringsprogram og deltakelse. Dokumentasjonen skal være utformet slik at den gir grunnlag for en vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon.

§ 15 Bo- og læringsmiljø

Folkehøgskolen skal sørge for at bo- og læringsmiljøet er forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til elevenes helse, sikkerhet og velferd. Skolen skal samarbeide med elevrådet om bo- og læringsmiljøet.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i første ledd overholdes. Arbeidsmiljøloven kapittel 18 om tilsyn gjelder tilsvarende så langt det passer.

Departementet kan gi forskrift om bo- og læringsmiljøet.

§ 16 Opptak av elever

Folkehøgskolen skal fastsette opptaksregler som viser prioriteringen av søkere dersom det er flere søkere enn kapasitet ved skolen. Opptaksreglene skal være offentlig tilgjengelige. Opptaksreglene skal gi regler for prioritering av søkere ut fra saklige hensyn.

Skolen avgjør i samsvar med opptaksreglene hvilke søkere som får tilbud om skoleplass.

Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om opptak, blant annet om søknadsfrist og tilbudsdato.

Avgjørelser om opptak er enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven gjelder.

§ 17 Skoleregler

Folkehøgskolen skal fastsette skoleregler med rettigheter og plikter til elevene. Skolereglene skal regulere orden og oppførsel, hvilke tiltak som kan benyttes mot elever som bryter reglene, og hvordan slike saker skal behandles.

Skolereglene skal være offentlig tilgjengelige.

§ 18 Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet

Elever skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i undervisningen og på turer i skolens regi, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

Styret fastsetter hvilke reaksjoner som skal gjelde ved brudd på første ledd. Reaksjonene skal gjøres kjent for elevene på forhånd. Reaksjonene kan ikke innebære fysisk refsing eller annen krenkende behandling.

De som underviser på skolen, skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet når de underviser elevene, med mindre bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold. Dersom noen bruker klesplagg i strid med forbudet, skal styret gi personen pålegg om å fjerne plagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

§ 19 Bortvisning og utvisning

Styret kan fastsette i skolereglene at elever som i alvorlig grad eller gjentatte ganger bryter reglene, kan bortvises fra undervisningen eller skolens område.

Styret kan fastsette i skolereglene at elever som i særlig alvorlig grad bryter reglene, kan utvises for resten av kurset.

Før det fattes vedtak om bortvisning eller utvisning, skal andre tiltak ha vært vurdert. Vedtak etter første og andre ledd fattes av organet for behandling av saker om brudd på skolereglene, og rektor skal delta i behandlingen.

Avgjørelser om bortvisning og utvisning er enkeltvedtak, og reglene i forvaltningsloven gjelder. Styret ved skolen er klageinstans.

Kapittel 5 Diverse bestemmelser

§ 20 Forsøksvirksomhet

Etter søknad fra en folkehøgskole kan departementet godkjenne et tidsavgrenset unntak fra loven eller forskrifter gitt med hjemmel i loven dersom det er nødvendig for å gjennomføre et pedagogisk eller organisatorisk forsøk. Departementet kan også på eget initiativ vedta forsøk ved én eller flere skoler.

Forsøkene skal være etisk forsvarlige og godt faglig underbygd. Forsøkene skal evalueres og rapporteres. Forsøkene skal ikke svekke elevenes grunnleggende rettigheter etter loven.

§ 21 Tilsyn

Departementet fører tilsyn med skoler godkjent etter denne loven og skal i den sammenhengen ha tilgang til skoleanlegg og dokumentasjon. Når skolens eiere og deres nærstående handler med skolen, skal departementet ved gjennomføringen av tilsyn ha tilgang til dokumentasjon fra eieren av skolen eller nærstående til eieren når dette er nødvendig for å kunne føre tilsyn med om skolen oppfyller kravene i loven. Departementets rett til dokumentasjon gjelder uten hinder av taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om kontroll med offentlige tilskudd, regnskap og revisjon.

§ 22 Mulige reaksjonsformer

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vilkår i vedtaket om godkjenning, kan departementet gi pålegg om å rette forholdene.

Departementet kan holde tilbake tilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkårene i loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vedtaket om godkjenning ikke blir oppfylt.

Departementet kan kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd og tilskudd som er brukt i strid med loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven eller vilkår i vedtaket om godkjenning.

Første til tredje ledd gjelder også dersom det blir oppdaget forhold i strid med andre lover og forskrifter og forholdet svekker tilliten til skolen.

Ved bruken av reglene i første til tredje ledd skal det legges vekt på de verdiene som følger av § 1.

§ 23 Kvalifikasjonskrav for undervisningspersonalet

Departementet kan gi forskrift om kvalifikasjonskrav for undervisningspersonalet.

§ 24 Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsregler

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Fra det tidspunktet loven trer i kraft, oppheves lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven). Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Dispensasjoner gitt med hjemmel i lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar § 3 tredje ledd fortsetter å gjelde.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 27. mai 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Kjerstin Wøyen Funderud

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/3016-

Dato
15. mai 2025

Prop. 111 L Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven) – Svar på spørsmål fra komiteen

Jeg viser til spørsmålene fra utdannings- og forskningskomiteen i brev 14. mai 2025 i forbindelse med behandlingen av Prop. 111 L (2024-2025) Lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven). Under følger svar på spørsmålene.

§ 12 Politiattest og forbud mot ansettelse

1. Folkehøgskolerådet ønsker at bestemmelsen i tillegg til «personer som er dømt for seksuelle overgrep mot mindreårige», også bør omfatte «personer med fysisk og psykisk funksjonsnedsettelse». Komiteen ber om statsrådets vurdering av forslaget.

Svar:

Departementets forslag til § 12 om politiattest og forbud mot ansettelse er en videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsen innebærer at personer som skal ansettes fast eller midlertidig i folkehøgskole, må legge frem politiattest med tilsvarende innhold som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Bestemmelsen inneholder også et ansettelsesforbud av personer med dom for seksuelle overgrep mot mindreårige. Utover disse tilfellene som er omfattet av ansettelsesforbudet, skal skolen vurdere konsekvensene av eventuelle merknader på politiattesten konkret i den enkelte ansettelsessak. Ansettelsesforbudet tilsvarer reguleringen i andre utdanningslover, som opplæringsloven § 17-11 femte ledd og privatskoleloven § 4-3 femte ledd. En eventuell utvidelse av ansettelsesforbudet, som Folkehøgskolerådet foreslår, har ikke vært på høring og er ikke nærmere utredet. Jeg vil derfor fraråde at bestemmelsen utvides med det foreslåtte tillegget uten nærmere utredning og eventuelt høring.

§ 24 Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsregler

2. Folkehøgskolerådet kommer med innspill om når noen av bestemmelsene i loven bør tre i kraft. Komiteen ber om statsrådets vurdering av dette.

Folkehøgskolerådet mener:

- § 4 om tilskuddsmodell bør gjelde fra 1. januar 2026, da dette henger sammen med statsbudsjettprosessen.
- § 9 bokstav c om skoleregler bør tre i kraft 1. august 2026, fordi kontrakt med eleven for skoleåret 2025/2026 allerede er inngått.
- § 9 bokstav f om system for kvalitetssikring bør tre i kraft 1. august 2026, fordi skolens styre må ha tid til å sikre et forsvarlig system for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling.
- § 14 tredje ledd andre punktum med krav om kursplan bør tre i kraft 1. august 2026.

Svar:

Departementets forslag til § 24 innebærer at loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer, og at Kongen kan sette i kraft de ulike bestemmelsene til forskjellig tid. Tidspunktet for lovens ikrafttredelse vil dermed vedtas ved kongelig resolusjon.

Departementet tar sikte på at loven skal tre i kraft 1. august 2025. Departementet vurderer konkret om det er bestemmelser som bør tre i kraft på senere tidspunkt. Forslaget til § 4 om tilskuddsmodell er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, med språklige justeringer. Det nærmere innholdet i tilskuddsmodellen følger av forskrift. Departementet har nå på høring forslag til nye forskriftsregler om tilskuddsmodellen, som etter planen skal fastsettes før sommeren. Jeg tar sikte på at disse reglene kan tre i kraft fra nytt budsjettår 1. januar 2026, noe som er i samsvar med Folkehøgskolerådets innspill. Det er min vurdering at lovbestemmelsen om tilskuddsmodell (§ 4) bør tre i kraft samtidig som loven, 1. august 2025.

Forslaget til § 9 bokstav c innebærer kun at myndigheten til å fastsette opptaks- og skoleregler ligger til styret, og at denne ikke kan delegeres. Jeg mener det derfor ikke er nødvendig med utsatt ikrafttredelse av denne bestemmelsen. Kravet om at folkehøgskolen skal ha skoleregler følger av forslaget til § 17. Departementet vurderer at denne bestemmelsen kan tre i kraft 1. august 2026. Dette i lys av at skolereglene er tett knyttet opp til kontraktene som er inngått med elever som har oppstart fra høsten 2025. Jeg legger til grunn at dette er i samsvar med Folkehøgskolerådets ønske. Jeg kan for øvrig opplyse om at jeg tar sikte på at også bestemmelsen om opptak i forslaget til § 16 bør tre i kraft 1. august 2026, fordi opptaket til skoleåret 2025/-26 i all hovedsak vil være slutført ved lovens ikrafttredelse 1. august 2025.

Det er mitt syn at flest mulig av bestemmelsene i loven bør tre i kraft samtidig og før oppstart av folkehøgskoleåret 2025/-26. Forslaget til § 9 bokstav f er kun en presisering av styrets ansvar for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling, hvor kravene følger av § 13. Forslagene til § 9

bokstav f, § 13 om kvalitetssikring og rapportering og § 14 tredje ledd andre og tredje punktum om kursplan innebærer få realitetsendringer sammenlignet med dagens regler. Jeg mener derfor at disse bestemmelsene bør tre i kraft samtidig med loven 1. august 2025.

Jeg vil avslutningsvis peke på at det vil være uheldig å fastsette direkte i loven når enkeltstående bestemmelser skal tre i kraft.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

